ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Одеська юридична академія»

_____ Мінас АРАКЕЛЯН

«___» _____ 2025 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
(тему затверджено Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 04.11.2021 р., протокол № 3)

Витяг
з протоколу засідання кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 11 від 03.03.2025 р.

ПРИСУТНІ:

Головуюча – зав. кафедри адміністративного і фінансового права, д.ю.н., професор Біла-Тіунова Л.Р.;

Члени кафедри: д.ю.н., проф. Ківалов С.В. (zoom), д.ю.н., доцент Сарибаєва Г.М. (zoom), к.ю.н., доцент Сідор М.І. (zoom),к.ю.н., доц. Білоус-Осінь Т.І. (zoom), к.ю.н., доцент Осадчий А.Ю., к.ю.н., доцент Козачук Д.А., к.ю.н., доцент Стрельников А.В., к.ю.н., доцент Закаленко О.В., к.ю.н., доцент Даниленко-Негара Ю.С. (zoom), к.ю.н., доц. Голоядова Т.О., д-р філософ., доцент Негара Р.В., асистент кафедри Назарчук А.В., лаборант кафедри Горощенко В.С., аспірант кафедри Генцарюк М.-Д.Д.

Запрошений – к.ю.н.. доцент, ректор Тодощак О.В. – ***науковий керівник.***

З присутніх: 3 доктори юридичних наук та 8 кандидатів юридичних наук, 1 доктор філософії – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Генцарюк М.-Д.Д.на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувачки ступеня вищої освіти доктора філософії Генцарюк М.-Д.Д. на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів»,поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Генцарюк М.-Д.Д. обґрунтувала актуальність обраної теми дослідження, визначила мету, завдання та методологічну базу дисертації, охарактеризувала її об'єкт та предмет, а також виклала основні наукові положення і висновки, що засвідчують новизну одержаних результатів та виносяться на захист. Додатково також дисертантка зупинилася на практичному значенні одержаних результатів дисертаційного дослідження та сформульованих пропозиціях щодо внесення змін до чинного законодавства України, поінформувала про апробацію та впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір теми дисертаційного дослідження,Генцарюк М.-Д.Д. зазначила, що питання правового регулювання публічних цільових фондів коштів набуває дедалі більшої актуальності в сучасному суспільстві, що зумовлено як внутрішніми трансформаціями системи державного фінансування, так і зовнішніми викликами, пов'язаними з глобалізацією та європейською інтеграцією. В умовах постійного динамічного процесу реформування фінансової системи України та зважаючи на нові виклики сучасності, ефективність правового регулювання фінансових відносин досягається не лише шляхом вдосконалення законодавства, а й за рахунок удосконалення системи права у цілому, рівня її розвитку та пізнання, що, у свою чергу, залежить від якісно вибудуваної структури взаємодіючих елементів, і, зокрема, правових інститутів. Саме в цьому контексті особливого значення набуває дослідження публічних фінансів та їх окремих складових, серед яких публічні цільові фонди займають ключове місце, адже вони виконують надзвичайно важливу функцію – є інструментом акумуляції та розподілу фінансових ресурсів, що забезпечують реалізацію соціально-економічних програм, державних зобов'язань перед громадянами, а також підтримку стратегічно важливих сфер суспільного життя.

Як свідчать наукові доробки вітчизняних науковців щодо публічних фондів коштів, ряд питань, які є безпосередньо дотичними до правового режиму цільових публічних фондів коштів, були предметом досліджень учених-фінансистіва саме: Л.К. Воронової, В.С. Веселого, М.М. Бліхар, О.О. Дмитрик, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенка, Т.А. Латковської, Є.С.

Маринчака, А.В. Марущак, О.А. Музики-Стефанчук, А.А. Нечай, О.П. Орлюк, Н.Ю. Пришви, Л.А. Савченко, А.М. Худика, Н.Я. Якимчук та ін. Але незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню публічних фондів, більшість із них зосереджуються на загальних аспектах їх функціонування, а вузько спрямованого аналізу, що охоплює специфічні механізми функціонування різних видів публічних фондів коштів у науковій літературі не здійснено. Це свідчить про наявність теоретичної прогалини, що потребує комплексного осмислення.

За результатами проведення дисертаційного дослідження здобувачкою сформульовано такі основні теоретичні положення, висновки і пропозиції:

Встановлено, що публічні цільові фонди коштів є особливим інститутом фінансового права, який відіграє центральну роль у забезпеченні виконання державних соціально-економічних функцій. Вони поєднують у собі риси бюджетного фінансування, податкового регулювання та механізмів соціального страхування, що визначає їх унікальну правову природу. Відсутність єдиного правового підходу до їхнього регулювання ускладнює їх ефективне функціонування та вимагає системного правового вдосконалення. Запропоновано визначення публічного фонду як певної організаційно-правової форми системи публічних фінансів, що створена на підставі нормативно-правового акту, акумулює, розподіляє та розпоряджається фінансовими ресурсами, призначеними для забезпечення реалізації публічних функцій, задоволення суспільних потреб, соціально-економічного розвитку, підтримки державного та місцевого управління, а також виконання конкретних програм чи заходів, визначених законодавством, із дотриманням принципів прозорості, підзвітності та ефективності.

Доведено, що державні фінанси та публічні фінанси є двома взаємопов'язаними, проте відмінними концепціями, що характеризують різні аспекти управління фінансовими ресурсами держави та публічних організацій. Основними аспектами, за якими можна відрізнити державні та публічні фінанси є: а) обсяг охоплення. Державні фінанси охоплюють фінансові операції та ресурси, які здійснюються лише державою. Публічні фінанси мають ширший обсяг і включають не лише державні фінанси, а й фінанси місцевих органів самоврядування, державних інституцій та інших публічних організацій; б) рівень управління. Державні фінанси зосереджені на управлінні фінансовими ресурсами на централізованому рівні. Публічні фінанси, крім цього, охоплюють і місцевий рівень, включаючи органи місцевого самоврядування та інші публічні установи; в) сфера відповідальності. Державні фінанси відповідають за забезпечення основних функцій держави, таких як оборона, правоохоронна діяльність, соціальне забезпечення тощо. Публічні фінанси включають більш широкий спектр сфер діяльності, зокрема, надання послуг громадянам на місцевому рівні, фінансування громадських проєктів та інших ініціатив; г) фінансовий

контроль та підзвітність. Державні фінанси підлягають суворому контролю з боку національних органів. Публічні фінанси, хоча також піддаються контролю, можуть мати більше автономії.

Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення чітких дефініцій понять «публічний фонд», «державний фонд» та «цільовий фонд» для усунення існуючих правових колізій та підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами у межах публічних фінансів. Це дозволить уникнути довільного трактування норм права та забезпечить стабільність правового регулювання у сфері фінансового управління. Додаткове врегулювання цього питання сприятиме підвищенню прозорості у діяльності відповідних фондів та ефективному контролю за їхньою діяльністю.

Запропоновано визначення публічних фінансів як багатогранної системи економічних, правових і управлінських відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів, з метою забезпечення державою, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та суспільством виконання соціальних та економічних завдань, а також інтеграції цих процесів у глобальну фінансову систему з використанням інноваційних технологій і дотриманням принципів прозорості, підзвітності та стійкого розвитку.

Визначено, що основними ознаками публічних цільових фондів є їхня публічність, цільове призначення коштів, обов'язковість фінансування через податкові або інші обов'язкові платежі, а також суворий державний контроль та підзвітність. Вони діють в інтересах суспільства, що зумовлює необхідність високого рівня фінансової дисципліни та відповідальності у їх управлінні. Запропоновані критерії дозволяють чітко розмежувати такі фонди від інших фінансових інституцій.

Розширено класифікацію публічних цільових фондів за організаційно-правовими формами, серед яких виокремлено фонди-установи, фонди – центральні органи виконавчої влади та внутрішньобюджетні фонди, що функціонують у складі державного бюджету без статусу юридичної особи. Це дозволяє забезпечити більш точне розмежування механізмів їхнього функціонування та правових основ діяльності. Запропонований підхід сприяє удосконаленню правозастосовної практики та спрощенню адміністрування публічних фондів.

Окреслені особливості бюджетних та позабюджетних фондів. До особливостей бюджетних фондів відносяться наступні: формуються як частина державного бюджету; швидке реагування на важливі для держави нові явища, що впливають на державний бюджет; чітка мобілізація необхідних фінансових ресурсів; прозорість та підзвітність; забезпечення стабільності фінансування; фінансування державних програм. До особливостей позабюджетних фондів відносяться: цільовий характер; більш широкі джерела фінансування у порівнянні з бюджетними фондами; більша

фінансова автономія; у переважній більшості випадків мають статус юридичної особи; контроль з боку держави; підпорядкування урядовим органам влади; соціальна спрямованість; законодавче регулювання.

Досліджено питання строковості функціонування публічних цільових фондів, що дозволило запропонувати розмежування постійних і тимчасових фондів залежно від мети їх створення, фінансового призначення, джерел наповнення та механізмів розподілу ресурсів. Такий підхід сприятиме більш ефективному управлінню державними фінансами, забезпечуючи цільове використання бюджетних коштів. Окрім цього, врахування строковості фондів дозволить уникнути ризиків їх надмірної концентрації та неефективного використання.

Запропоновано комплексну концепцію правового регулювання публічних цільових фондів, що включає внесення змін до вітчизняного законодавства, а саме: чітке зазначення того, що таке публічний фонд, державний фонд та цільовий фонд; визначення переліку організаційно-правових форм фондів; визначення переліку цілей, для яких може бути створений фонд; зазначення органу державної влади, до компетенції та відання якого належатиме управління тим чи іншим фондом; окреслення організаційної структури фондів та визначення компетенції їх органів правління; визначення ресурсів фондів; зазначення методів та форм використання коштів фондів; можливості розпорядження та заборони розпорядження майном і фінансовими ресурсами фонду; регулювання фінансових відносин з державним бюджетом; джерела фінансування фондів. Це забезпечить цілісну модель управління фінансовими ресурсами фондів, що сприятиме їх раціональному використанню. Також зазначено необхідність закріплення цієї концепції у відповідних нормативно-правових актах.

У рамках дослідження цільового використання коштів фондів, доведено, що усі публічні фонди можна поділити на багатоцільові фонди фінансують широкий спектр програм, та одноцільові фонди, що мають вузьку спеціалізацію і спрямовані на конкретну сферу діяльності. Вони відрізняються за кількістю завдань та напрямків, на які вони спрямовують свої ресурси. Багатоцільові – фонди, що мають кілька різних напрямків витрат і забезпечують фінансування широкого спектра державних програм та ініціатив. Основна їхня особливість – багатофункціональність, оскільки кошти використовуються для досягнення кількох різних цілей. Одноцільові фонди – це фонди, що спрямовують свої кошти на досягнення однієї конкретної мети або виконання одного завдання. Вони створюються для фінансування чітко визначених програм, таких як соціальні виплати або підтримка певних галузей.

Встановлено, що цільові публічні фонди в Україні, як правило, створюються для виконання соціально важливих функцій, таких як забезпечення медичної допомоги, пенсійного забезпечення, соціального захисту чи розвитку інфраструктури. Саме тому дотримання цільового

використання коштів є гарантією ефективної реалізації державних програм, спрямованих на задоволення суспільних потреб. У сучасному фінансовому праві України питання ефективності використання публічних коштів посідає центральне місце, і саме через публічність та цільове використання забезпечується відповідність діяльності фондів правовим та соціальним стандартам. Відтак, ознака публічності і цільового використання виступають не лише критеріями законності діяльності публічних фондів, але й важливими елементами для підтримки суспільної довіри та забезпечення сталого розвитку публічних фінансів в Україні.

Запропоновано публічність, як ознаку публічних цільових фондів, розглядати з декількох сторін: публічність як реалізація публічних інтересів держави, публічний характер фондів як зв'язок з публічними фінансами, а також публічність як основу існування фондів у контексті необхідної прозорості та публічної звітності у діяльності фондів.

Обґрунтовано доцільність внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», які б уточнювали механізми контролю за використанням коштів Пенсійного фонду України та передбачали ефективні санкції за їх нецільове використання. Це дозволить підвищити ефективність адміністрування пенсійного забезпечення та мінімізувати ризики фінансових порушень. Водночас такі зміни сприятимуть забезпеченню соціальної справедливості та стабільності пенсійної системи.

Проаналізовано сучасні процеси цифровізації управління публічними цільовими фондами та запропоновано механізми впровадження цифрових технологій для підвищення прозорості та ефективності фінансового адміністрування. Впровадження цифрових технологій дозволить автоматизувати облік та контроль за використанням коштів, зменшуючи ризики корупції. Ці заходи є важливими для адаптації системи управління публічними фінансами до сучасних викликів цифрової економіки.

Запропоновано механізми вдосконалення контролю за діяльністю публічних цільових фондів, включаючи запровадження незалежного фінансового моніторингу, підвищення рівня підзвітності розпорядників коштів та залучення громадськості до контролю за використанням ресурсів фондів. Це сприятиме підвищенню довіри до фінансової системи та покращенню управління публічними ресурсами. Використання інструментів фінансового моніторингу забезпечить об'єктивну оцінку ефективності діяльності таких фондів.

Проаналізовано зарубіжний досвід функціонування публічних цільових фондів, зокрема модель Німеччини, та обґрунтовано можливість адаптації ефективних практик у національне законодавство України. Запропоновано врахувати німецьку модель розподілу фінансів між рівнями управління для підвищення автономності фондів. Визначено ключові елементи, які можуть бути імплементовані у вітчизняну правову систему з метою оптимізації фінансового адміністрування.

Структурно робота складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, 3 розділів, що містять 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

Завершивши доповідь, здобувачка відповіла на **запитання учасників засідання кафедри.**

Доцент Сідор М.І..: В чому полягає необхідність розмежування публічних та державних фондів?

Здобувачка: Дякую за питання. Публічні та державні фонди це не тотожні поняття. Віднесення фонду до публічного відбувається за допомогою визначення суспільного інтересу, який задовольняється за рахунок діяльності того чи іншого фонду. Якщо задовольняється публічний інтерес, такий фонд буде публічним, і, навпаки – зосередження діяльності фонду на задоволенні приватного інтересу неминуче віднесе такий фонд до категорії приватних. Так, у сучасній науково-правовій доктрині часто публічні фонди коштів є тією «назвою», яка уособлює діяльність державних фондів. Але, на нашу думку, такий підхід є не зовсім вірним, оскільки, таким чином відбувається змішування понять «публічний» та «державний».Хочу також звернути увагу, що значна частина європейських країн вже давно здійснила правову регламентацію публічних та державних фондів.

Доцент Негара Р.В.: В межах Вашої роботи чи прослідковували Ви взаємозв'язок між цільовим використанням коштів публічних фондів із державними цільовими програмами?

Здобувачка: Дякую за питання. Цільове використання коштів публічних фондів тісно пов'язане із державними цільовими програмами, оскільки вони визначають конкретні завдання та напрями фінансування, на які мають бути спрямовані бюджетні ресурси. Відповідність витрат визначеним цілям програми забезпечує прозорість та ефективність використання державних коштів. Державні цільові програми розробляються з метою вирішення конкретних проблем або досягнення певних цілей у різних сферах: економіці, соціальній політиці, науці, інфраструктурі тощо. Вони передбачають чіткі завдання та очікувані результати, що визначає, на що саме мають бути спрямовані кошти публічних фондів. Бюджетні кошти, закладені в державні та місцеві публічні фонди (наприклад, у Державний бюджет, Пенсійний фонд), можуть використовуватися для реалізації державних цільових програм. Кошти з цих фондів виділяються відповідно до потреб програми та відповідних бюджетних асигнувань, встановлених законом. Державні цільові програми часто отримують пріоритетне фінансування з публічних фондів. Це означає, що держава може виділяти значні ресурси для реалізації стратегічно важливих проєктів, таких як розвиток інфраструктури, охорона здоров'я або підтримка соціальних програм.

Доцент Козачук Д.А.: Які характеристики визначають Пенсійний фонд України як цільовий публічний фонд коштів?

Здобувачка: Дякую за питання. Пенсійний фонд України має всі ознаки цільового фонду, оскільки його діяльність спрямована виключно на виконання визначених законодавством завдань, а використання ресурсів фонду на інші потреби є забороненим. Окреслимо основні характеристики, що підкреслюють цільовий характер фонду, які, на наш погляд, полягають у наступному.

По-перше, фонд має чітко визначене цільове призначення коштів. Усі фінансові ресурси Пенсійного фонду спрямовуються виключно на виплату пенсій, соціальних допомог та покриття адміністративних витрат, пов'язаних із забезпеченням цих виплат. Використання коштів на будь-які інші потреби прямо заборонено законодавством, зокрема ч. 2 статтею 73 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». По-друге, діяльність Пенсійного фонду характеризується закритістю фінансових потоків. Фонд функціонує в межах чітко визначеного бюджету, який затверджується на кожний фінансовий рік. Всі доходи, отримані фондом, можуть бути використані виключно за цільовим призначенням, визначеним чинним законодавством. По-третє, характерною рисою є фіксованість джерел фінансування. Основними джерелами надходжень до Пенсійного фонду є страхові внески, бюджетні дотації, а також інші законні джерела. Ці джерела обов'язково спрямовуються на виконання статутних завдань фонду, що забезпечує його фінансову стабільність та відповідність цільовому призначенню. По-четверте, важливим аспектом є цільове управління ресурсами фонду. Усі фінансові операції Пенсійного фонду підпорядковані досягненню основної мети – забезпечення виплат, передбачених системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Це означає, що кожна дія фонду спрямована на реалізацію його соціальної функції відповідно до визначених законодавством завдань. Наведені характеристики підтверджують, що Пенсійний фонд України є цільовим фондом, створеним для виконання соціально значущих функцій та управління публічними ресурсами в межах чітко визначеного правового режиму.

Доцент Білоус-Осінь Т.І.: У роботі Ви описуєте позитивні наслідки застосування діджиталізації у роботі цільових публічних фондів, але чи є негативні наслідки цього процесу?

Здобувачка: Дякую за запитання. Публічні цільові фонди обробляють великі обсяги персональних даних громадян, зокрема щодо соціальних виплат і фінансового стану. Недостатній правовий захист може призвести до порушення права на приватність, витоків даних або їх зловживання. Тому законодавство має відповідати міжнародним стандартам, зокрема GDPR, для забезпечення ефективного захисту інформації. Крім того, цифровізація підвищує ризики кібератак, що загрожують фінансовій безпеці фондів та персональним даним громадян. Надійні заходи кібербезпеки є ключовими для збереження стабільності та довіри до системи соціального забезпечення. Також цифрова трансформація потребує чіткої правової

регламентації, зокрема щодо електронних послуг, підписів та документів. Недостатня правова база може створювати колізії та знижувати ефективність діяльності фондів. Важливо забезпечити легітимність цифрових процесів та їх відповідність національним і міжнародним нормам.

Професор Біла-Тіунова Л.Р.: У роботі Ви аналізуєте роботу фондів ФРН та здійснюєте порівняння з Пенсійним фондом України. Прошу пояснити, чим Пенсійний фонд ФРН суттєво відрізняється від Пенсійного Фонду України?

Здобувачка: Дякую за питання. Перше, на що потрібно звернути увагу – це прозоре управління Німецьким пенсійним фондом (Deutsche Rentenversicherung) як публічним цільовим фондом, яке базується на принципах самоврядування, відкритості, регулярного аудиту та контролю з боку держави і незалежних органів. Це забезпечує високий рівень довіри до системи пенсійного забезпечення та її стабільності. Охарактеризуємо зміст принципів. Фонд керується самоврядними органами, до складу яких входять представники роботодавців, працівників та держави. Члени правління обираються зацікавленими сторонами і беруть участь у процесі прийняття ключових рішень щодо управління активами фонду, використання коштів та розробки політик. Це забезпечує прозорість та відповідальність перед платниками внесків. В Україні доцільно розширити самоврядування Пенсійного фонду, залучаючи представників роботодавців та працівників до управління. Це дозволить підвищити прозорість у прийнятті рішень і залучити зацікавлені сторони до процесу контролю. Друге, контроль за діяльністю пенсійного фонду Німеччини здійснюється як внутрішніми органами, так і зовнішніми аудиторами. Німецький пенсійний фонд регулярно проводить аудит своєї діяльності з боку незалежних аудиторських компаній та державних органів. Звіти про результати аудиту є публічно доступними і відкритими для перегляду громадянами. В Україні доцільно запровадити незалежний аудит Пенсійного фонду з регулярним публічним звітуванням. Це дозволить підвищити рівень довіри громадян до системи та зменшити можливості для зловживань. І третє, німецький пенсійний фонд регулярно публікує детальні фінансові звіти, які включають інформацію про доходи від внесків, інвестиції, витрати на пенсії та інші виплати. Ця інформація доступна онлайн і регулярно оновлюється.

Доцент Голоядова Т.О.: Ви зазначаєте одноцільові та багатоцільові фонди коштів, охарактеризуйте, будь ласка, значення одноцільових фондів та назвіть їх приклади.

Здобувачка: Дякую за запитання. Одноцільові фонди – це фонди, що спрямовують свої кошти на досягнення однієї конкретної мети або виконання одного завдання. Вони створюються для фінансування чітко визначених програм, таких як соціальні виплати або підтримка певних галузей. Прикладами можуть бути: Фонд боротьби з COVID-19 – створений для фінансування заходів щодо подолання пандемії або Державний фонд

сприяння молодіжному житловому будівництву, це фонд що підтримує молоді сім'ї у придбанні житла.

Дякую за увагу!

Після відповідей на запитання учасників засідання кафедри з **висновком** щодо дисертаційного дослідження виступив **науковий керівник** к.ю.н., доцент Тодощак О.В.

Генцарюк М.-Д.Д. повною мірою опанувала встановлену освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспірантки виконувалася здобувачкою своєчасно та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін.

Як наслідок, Генцарюк М.-Д.Д. здобула теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням нею власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Згідно з індивідуальним планом наукової роботи здобувачкою одночасно здійснювалась як підготовка та збір матеріалів (зокрема, наукових публікацій за предметом дослідження, статистичного матеріалу) для проведення дисертаційного дослідження, так і підготовка апробації отриманих результатів. В результаті аспіранткою у повному обсязі виконано вимоги індивідуального плану наукової роботи, а також підготовлено та опубліковано необхідну кількість публікацій у фахових виданнях України.

Генцарюк М.-Д.Д. звернула увагу присутніх на обраний напрямок наукових пошуків: дисертаційне дослідження характеризується не тільки високим рівнем актуальності, але має високий ступінь практичного значення, оскільки демонструє прогалини у законодавстві та міжнародний досвід вирішення цього питання.

Під час підготовки дисертації здобувачка проявила себе як дисциплінована, сумлінна, талановита та ініціативна вчена, схильна до активного наукового пошуку, вироблення нових наукових пропозицій, що ґрунтуються на класичних та сучасних правових теоріях і концепціях, а також продемонструвала гарні здібності до презентації власних наукових здобутків.

Аналіз сформульованих за результатами дисертаційного дослідження положень, висновків, пропозицій та практичних рекомендацій свідчить про властивий їм високий рівень наукової обґрунтованості, достовірності та новизни, а також змістовність і логічність їх викладення. Це засвідчує досконале вивчення й аналіз здобувачкою великого обсягу наукової літератури, відповідної нормативно-правової бази (національного законодавства з питань публічних цільових фондів коштів, законодавства ряду зарубіжних країн).

Як видається, більшість викладених за результатами здійсненого дослідження пропозицій та рекомендацій орієнтовані на удосконалення як теоретичних, так і нормативно-правових аспектів механізму правового регулювання публічних цільових фондів коштів. Цілком прийнятним є запропонована дисертанткою структура роботи, яка дозволяє їй окреслити досить широке коло питань щодо обраної тематики та всебічно дослідити їх, що надало можливість отримати ряд наукових положень, які характеризуються різним ступенем наукової новизни.

Достовірність отриманих висновків та наукових положень підтверджується методологічною основою дисертаційного дослідження, яка досить вміло використана авторкою при дослідженні обраної проблематики.

Основні теоретичні положення і висновки дисертації висвітлено в 11 публікаціях, з яких 3 статті опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого МОН України переліку, 1 стаття опублікована у співавторстві у виданні, проіндексованому в наукометричній базі Web of Science Core Collection, а також в 7 публікаціях, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати.

Представлене дисертаційне дослідження відповідає встановленим стандартам академічної та професійної доброчесності. Дотримання здобувачкою академічної та професійної доброчесності засвідчується опрацюванням значної кількості джерел з теми дисертаційного дослідження (підтвердженням є кількість найменувань списку використаних джерел до дисертації, з відповідними посиланнями в тексті роботи).

Дисертація Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь зазначені присутні фахівці.

Доктор юридичних наук, проф., завідувач кафедри адміністративного і фінансового права Біла-Тіунова Л.Р., яка відмітила високий науковий рівень здійсненого дисертаційного дослідження, його завершеність, комплексність, системність, а, головне, самостійність. Ознайомлення із змістом дисертації свідчить про повне розкриття здобувачкою теми дослідження, досягнення поставлених задач, а також формулювання наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною та спрямовуються на удосконалення чинного законодавства у сфері публічних фінансів у цілому, та механізму правового регулювання публічних фондів, зокрема. Позитивним моментом роботи є відповідність теми дисертації плановій науково-дослідний темі Національного університету «Одеська юридична академія»: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір». У якості зауваження слід звернути увагу на те, що авторкаприділила недостатню

увагупитанню висвітлення узагальнених аспектів нагляду та контролю для усієї системи публічних фондів. Сподіваюся, що цьому питанню авторкою буде приділено увагу під час захисту. ДисертаціюГенцарюк М.-Д.Д. на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендовано до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Сідор М.І. зауважилв, що дисертаційне дослідження Генцарюк М.-Д.Д. присвячено досить актуальній тематиці цільових публічних фондів та їх правовому режиму. Цілком логічним та виваженим є здійснення аналізу та порівняння правового статусу цільових публічних фондів України та Німеччини, оскільки ФРН є тією країною, де соціальні права та захист реалізуються та захищаються на високому рівні. Видається, що варто підтримати авторку в тому, що є важливим розроблення рекомендацій щодо реформування української пенсійної системи, враховуючи досвід Німеччини як приклад успішного функціонування публічних цільових фондів, а використання досвіду Німеччини може стати поштовхом до модернізації української системи соціального захисту, що дозволить забезпечити фінансову стійкість та соціальну справедливість для громадян.Водночас, саме з цього питання хотілося б зауважити, що авторці варто було б: по-перше, більш чіткіше узагальнити зауваження і пропозиції до чинного законодавства соціального забезпечення та Пенсійного Фонду, які висвітлено у відповідних підрозділах роботи, адже не всі вони знайшли відображення у висновках; по-друге, визначити конкретні норми законів, які потрібно змінити або додати до діючого законодавства. Дисертаційна робота може бути рекомендованою до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Козачук Д.А. ,яка відзначила, що дослідження правового режиму цільових публічних фондів коштівнайбільше зацікавило з точки зору визначення місця публічних цільових фондів коштів у структурі фінансово-правового регулювання та обґрунтування необхідності їх класифікації та розмежування з іншими фінансовими категоріями. Цікаво, що це дозволило чітко встановити їхнє правове становище, функціональну спрямованість та механізми фінансування. Доречно авторка звернула увагу на взаємозв'язок між публічними фондами, їхню роль у фінансовій політиці України та можливості оптимізації їх діяльності шляхом удосконалення нормативно-правової бази.Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження вчена підкреслила, що дисертація Генцарюк М.-Д.Д. на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор філософ., доцент кафедри адміністративного і фінансового права Негара Р.В., який відмітив ступінь самостійності, завершеності, системності та новизни дисертаційної роботи, обґрунтованості

сформульованих висновків та пропозицій,звернув увагу на цінність дослідження поняття місцевих фінансів в Україні з огляду на те, що цьому питанню приділялося незаслужено мало уваги. Досить цікавим, але не однозначним є положення авторки щодо концепції впровадження цифрових технологій у процес адміністрування цільових публічних фондів, що сприятиме автоматизації фінансових операцій, зменшенню корупційних ризиків та забезпеченню своєчасного розподілу коштів. У всякому разі, ця пропозиція заслуговує на подальші дослідження. Зазначено, що дисертація Генцарюк М.-Д.Д.на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

*Кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права ГолоядоваТ.О.,*яка відзначила високий рівень здійсненого дисертаційного дослідження, завершеність та обґрунтованість одержаних результатів, а також креативність здобувачки у висловленні власної позиції стосовно визначення місця публічних цільових фондів коштів у структурі фінансово-правового регулювання, обґрунтування необхідності їх класифікації та розмежування з іншими фінансовими категоріями. Відмітила також авторський підхід щодо утворення тимчасових цільових публічних фондів для досягнення фінансової стабільності, що дає можливість забезпечити раціональне використання фінансових ресурсів та вчасне реагування на можливі кризові ситуації, виникнення яких властиве будь-якій економіці. Голоядова Т.О. підкреслила, що варто підтримати авторку щодо необхідності усунення правової невизначеності, покращення фінансового контролю, забезпечення прозорості та ефективності управління публічними цільовими фондами. Зазначила, що дисертація Генцарюк М.-Д.Д.на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук,професор Ківалов С.В., звернув увагу на високий рівень наукових узагальнень, висновків, положень та рекомендацій представленої дисертаційної роботи, їх зваженість, зрілість та спрямованість на вирішення нагальних теоретичних і нормативно-правових проблем правового режиму цільових публічних фондів коштів. Акцентував увагу на новизні цілого ряду наукових положень та їх значення як для теорії фінансового права, так і для подальшого удосконалення чинного законодавства, зокрема, у частині державного соціального страхування, оскільки діяльність деяких публічних фондів напряму впливає на рівень соціального захисту населення. Підтримав позицію здобувачки щодо доцільності внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», які б уточнювали механізми контролю за використанням коштів Пенсійного фонду України та передбачали ефективні

санкції за їх нецільове використання. Зазначив, що дисертація Генцарюк М.-Д.Д. на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», може бути рекомендована до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Питання правового регулювання публічних цільових фондів коштів набуває дедалі більшої актуальності в сучасному суспільстві, що зумовлено як внутрішніми трансформаціями системи державного фінансування, так і зовнішніми викликами, пов'язаними з глобалізацією та європейською інтеграцією. В умовах постійного динамічного процесу реформування фінансової системи України та зважаючи на нові виклики сучасності, ефективність правового регулювання фінансових відносин досягається не лише шляхом вдосконалення законодавства, а й за рахунок удосконалення системи права у цілому, рівня її розвитку та пізнання, що, у свою чергу, залежить від якісно вибудуваної структури взаємодіючих елементів, і, зокрема, правових інститутів. Саме в цьому контексті особливого значення набуває дослідження публічних фінансів та їх окремих складових, серед яких публічні цільові фонди займають ключове місце, адже вони виконують надзвичайно важливу функцію – є інструментом акумуляції та розподілу фінансових ресурсів, що забезпечують реалізацію соціально-економічних програм, державних зобов'язань перед громадянами, а також підтримку стратегічно важливих сфер суспільного життя.

Вибір теми дослідження обумовлений комплексом причин, що мають як теоретичний, так і суто практичний характер. По-перше, існує об'єктивна необхідність у переосмисленні правового статусу публічних цільових фондів коштів, особливо в контексті різноманіття їх організаційно-правових форм, адже вона напряму впливає на механізм діяльності того чи іншого фонду. По-друге, у правовій науці досі не вироблено єдиного підходу до розуміння місця цих фондів у системі публічних фінансів, що ускладнює їх належне нормативне закріплення та ефективне адміністрування. По-третє, в умовах цифровізації економіки та впровадження новітніх технологій в управлінські процеси виникає нагальна потреба у модернізації діяльності

публічних фондів, з урахуванням міжнародних стандартів фінансового управління та цифрової трансформації.

Науково-теоретичну основу дисертаційного дослідження складають фундаментальні праці науковців у галузі фінансового права, конституційного права, загальнотеоретичної юриспруденції та інших правових наук, що мають вагоме значення для розкриття теми дисертації, а саме: Л.К. Воронової, В.С. Веселого, М.М. Бліхар, О.О. Дмитрик, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенка, Т.А. Латковської, Є.С. Маринчака, А.В. Марущак, О.А. Музики-Стефанчук, А.А. Нечай, О.П. Орлюк, Н.Ю. Пришви, Л.А. Савченко, А.М. Худика, Н.Я. Якимчук та ін. Але незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню публічних фондів, більшість із них зосереджуються на загальних аспектах їх функціонування, а вузько спрямованого аналізу, що охоплює специфічні механізми функціонування різних видів публічних фондів коштів у науковій літературі не здійснено. Це свідчить про наявність теоретичної прогалини, що потребує комплексного осмислення. Саме тому обрана тема дослідження дозволяє не лише доповнити науковий дискурс новими підходами, а й розробити практичні рекомендації для вдосконалення правового регулювання та ефективного функціонування публічних фондів у сучасних умовах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» відповідно до плану наукових досліджень «Концепція розвитку адміністративного, адміністративно-процесуального права та фінансового права в умовах євроінтеграції» (на 2016–2020 рр.), що є складовою теми: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) та «Адміністративне, адміністративне процесуальне та фінансове право у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (на 2021–2025 рр.), що є складовою теми: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є отримання нових обґрунтувань та результатів щодо правового режиму цільових публічних фондів коштів, механізму їх функціонування, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення їх правового регулювання.

Для досягнення поставленої мети в роботі основну увагу зосереджено на вирішенні таких **завдань**:

з'ясувати сутність та роль публічних фінансів як фундаментальної основи функціонування цільових публічних фондів коштів;

визначити концептуальні основи фонду як фінансово-правової категорії;

проаналізувати цільове використання та публічність як ключові ознаки функціонування публічних цільових фондів коштів;

охарактеризувати Пенсійний фонд України як основу системи пенсійного забезпечення;

розкрити особливості діяльності Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, організаційні та правові засади їх функціонування;

визначити особливості діджиталізації публічних цільових фондів, її сучасний стан та перспективи розвитку;

розкрити німецький досвід функціонування публічних цільових фондів та імплементаційні перспективи для України;

надати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства в частині правового регулювання та ефективного функціонування публічних цільових фондів коштів.

Об'єктом дослідження є цільові публічні фонди коштів як правове явище.

Предметом дослідження є правовий режим цільових публічних фондів коштів.

Методи дослідження. Для проведення наукового дослідження цільових публічних фондів коштів використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, що забезпечили повноту та глибину здійсненого аналізу. Одним із ключових методів при здійсненні наукового пошуку став діалектичний метод, який дозволив дослідити сутність і роль публічних фінансів як фундаментальної основи функціонування цільових публічних фондів, а також концептуальні основи фонду як фінансово-правової категорії (підрозділи 1.1, 1.2). Використання цього методу забезпечило розкриття закономірностей розвитку та трансформації фінансово-правових інститутів у сфері управління публічними фондами. За допомогою історико-правового методу проаналізовано еволюцію механізмів цільового використання публічних фінансів та їх публічності в Україні та інших країнах, зокрема Німеччині, що дало можливість визначити імплементаційні перспективи для України (підрозділи 1.3, 2.3). Системно-структурний метод дозволив окреслити місце цільових публічних фондів у загальній системі державного фінансового регулювання. Він отримав своє застосування для визначення елементів правового регулювання діяльності Пенсійного фонду України, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття (підрозділи 2.1, 2.2). При дослідженні цих підрозділів застосовувався і формально-логічний метод, що дозволив проаналізувати правові норми, що регламентують функціонування публічних цільових фондів. Для дослідження досвіду Німеччини у сфері функціонування публічних цільових фондів та можливостей адаптації кращих практик до

українських реалій застосовано порівняльно-правовий метод (підрозділ 3.2). Метод моделювання було використано при аналізі діджиталізації публічних цільових фондів, що дозволило визначити сучасний стан автоматизації їх діяльності та перспективи подальшого розвитку цифрових фінансових технологій у цій сфері (підрозділ 3.1).

Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, чинні міжнародно-правові договори, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти з питань функціонування публічних цільових фондів.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження складають статистичні дані, аналітичні матеріали, нормативно-правові акти, судова практика, а також міжнародний досвід у сфері правового регулювання публічних фондів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше проведено комплексне дослідження проблем правового режиму публічних цільових фондів коштів, механізмів їх функціонування та сформульовано авторське бачення можливостей удосконалення їх правового регулювання.

У межах здійсненого дослідження отримано результати, які мають наукову новизну:

уперше:

сформульовано нові підходи до розмежування державних фінансів (обмежуються фінансовими операціями, що здійснюються безпосередньо державою) і публічних фінансів (мають ширший спектр, охоплюючи також фінансові ресурси місцевого самоврядування, державних інституцій та інших публічних організацій) та визначено основні критерії, які дозволяють чітко окреслити відмінності між цими двома категоріями, виходячи з їхнього обсягу охоплення, рівня управління, сфери відповідальності та механізмів фінансового контролю, що більш точно демонструє фінансові потоки та механізми їхнього розподілу;

обґрунтовано необхідність виокремлення нового критерію класифікації публічних фондів коштів – організаційно-правової форми, що визначає їхні функції, підпорядкування, джерела фінансування та способи використання акумульованих коштів та дозволяє чітко розмежувати фонди залежно від їхнього статусу та ролі у фінансовій системі;

надано визначення понять «публічний фонд» (певна організаційно-правова форма системи публічних фінансів, яка створена на підставі нормативно-правового акту, акумулює, розподіляє та розпоряджається фінансовими ресурсами, призначеними для забезпечення реалізації публічних функцій, задоволення суспільних потреб, соціально-економічного розвитку, підтримки державного та місцевого управління, а також виконання конкретних програм чи заходів, визначених законодавством, із дотриманням принципів прозорості, підзвітності та ефективності) та «цільовий фонд» (юридична особа, яка створюється

законом для фінансування цільових завдань держави), що дозволить усунути правову невизначеність та забезпечити єдиний підхід до їх регулювання;

доведено важливість правової регламентації організаційно-правових форм фондів, що сприятиме їх ефективному управлінню, а також окреслення конкретних цілей їх створення, зокрема соціальні, інфраструктурні, екологічні та інші напрями, які потребують фінансового забезпечення через окремі фонди;

обґрунтовано необхідність врегулювання визначення джерел фінансування публічних фондів, до яких можуть належати бюджетні надходження, цільові внески, міжнародна допомога та інші фінансові ресурси, а також необхідність правового регулювання фінансових відносин публічних фондів із державним бюджетом, що сприятиме їх інтеграції у фінансову систему країни та забезпечить ефективне управління публічними ресурсами;

встановлено, що на основі критерію організаційно-правової форми серед публічних фондів можна виділити: внутрішньобюджетні фонди (інкорпоровані бюджетні фонди та фонди внутрішньобюджетного адміністрування), які функціонують у межах бюджетної системи та не мають окремого юридичного статусу; фонди-установи (мають статус бюджетних установ і виконують специфічні завдання у сфері публічних фінансів, такі як: соціальне забезпечення, пенсійне страхування чи інші напрямки державної політики); фонди-урядові органи (включають фонди – центральні органи виконавчої влади, що мають повноваження з адміністрування та управління певними фінансовими ресурсами);

доведено, що деякі фонди за своєю природою є тимчасовими, це дає підстави для запровадження ще одного критерію класифікації – строковості, що є важливим у контексті визначення функціонального призначення фондів та механізмів їхнього фінансування;

удосконалено:

визначення публічних фінансів, як багатогранної системи економічних, правових і управлінських відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів, з метою забезпечення державою, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та суспільством виконання соціальних та економічних завдань, а також інтеграції цих процесів у глобальну фінансову систему з використанням інноваційних технологій і дотриманням принципів прозорості, підзвітності та стійкого розвитку;

визначення структури «фінанси – публічні фінанси – державні фінанси» як послідовну градацію від найбільш загального до найбільш специфічного рівня, що надасть методологічну основу для аналогічного дослідження фондів коштів, які є ключовими інструментами функціонування публічних фінансів. Такий підхід до класифікації

фінансово-правових категорій дозволяє системно розглядати співвідношення різних рівнів акумуляції та розподілу фінансових ресурсів у державі;

окреслення критеріїв нецільового використання бюджетних ресурсів та визначення орієнтирів цільового використання, що сприятиме посиленню фінансової дисципліни та відповідальності розпорядників коштів; до критеріїв нецільового використання бюджетних ресурсів пропонується віднести: порушення бюджетних призначень, невідповідність напрямкам у паспорті бюджетної програми, порушення бюджетних асигнувань; до орієнтирів цільового використання слід віднести: орієнтування на результат, планування та бюджетування за програмами, контроль та моніторинг, прозорість та підзвітність;

характеристику публічності, як ознаки публічних цільових фондів, розглядати з декількох сторін: публічність як реалізація публічних інтересів держави, публічний характер фондів як зв'язок з публічними фінансами, а також публічність як основу існування фондів у контексті необхідної прозорості та публічної звітності у діяльності фондів;

підхід до класифікації публічних цільових фондів шляхом виокремлення соціальної спрямованості Пенсійного фонду України як його визначальної ознаки, що дозволяє не лише розглядати його як фінансовий інструмент, але й визначати як гаранта соціального захисту громадян; відповідно, до ознак Пенсійного фонду України як публічного цільового фонду слід віднести: його правову природу діяльності, соціальну спрямованість; фінансування через обов'язкові платежі; державний контроль та підзвітність;

осмислення самоврядної організації як форми існування деяких фондів; така організаційно-правова форма функціонує на засадах самостійності і виконує суспільно значущі функції в різних сферах суспільного життя; з одного боку, вона є частиною громадянського суспільства, а з іншого боку – активно взаємодіє з державою, сприяючи реалізації публічного інтересу у відповідній галузі; таким чином, публічні фонди з організаційно-правовою формою самоврядної організації можна визначити як інститути, які узгоджують інтереси між державою та суспільством у певних професійних сферах і забезпечують самостійне внутрішнє регулювання.

набули подальшого розвитку:

вимоги щодо необхідності діджиталізації публічних цільових фондів, зокрема Пенсійного фонду України; визначено що діджиталізація є одним із ключових напрямів реформування діяльності фондів, ефективність роботи яких, їхня прозорість та відповідність міжнародним стандартам значною мірою залежать від належного правового регулювання, захисту персональних даних та забезпечення кібербезпеки; ці аспекти безпосередньо впливають на стабільність роботи фондів, захист прав

громадян і подальше впровадження цифрових технологій у державні інституції;

підходи щодо необхідності розширення відкритості фінансової інформації Пенсійного фонду України, що є важливим кроком для підвищення довіри до пенсійної системи у цілому; регулярне публікування звітів про доходи, витрати та інвестиційну діяльність, а також створення електронних сервісів для доступу громадян до інформації про їхні пенсійні рахунки допоможуть зробити систему зрозумілою та доступною для кожного, що, у свою чергу, сприятиме залученню більшої кількості учасників до пенсійної системи та підвищенню її стабільності;

напрями удосконалення соціального захисту в Україні, серед яких – розвиток профілактичних програм для запобігання виробничим травмам і професійним захворюванням; використання німецького досвіду в цьому питанні, зокрема впровадження законодавчо закріплених програм профілактики, може значно знизити кількість нещасних випадків на виробництві.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх застосування у різних сферах фінансово-правового регулювання та наукової діяльності, зокрема у:

науково-дослідній сфері – результати можуть бути використані для подальшого аналізу правової природи публічних цільових фондів коштів, їхнього місця у системі публічних фінансів, а також удосконалення класифікації фондів залежно від їхньої організаційно-правової форми, джерел фінансування та функціонального призначення;

правотворчій діяльності – у процесі реформування та вдосконалення чинного законодавства щодо правового статусу публічних цільових фондів коштів, зокрема, через запровадження єдиної концепції їхнього регулювання, уточнення механізмів формування та використання їхніх ресурсів, а також розробки чітких критеріїв підзвітності та контролю;

правозастосовній діяльності – для сприяння підвищенню ефективності управління публічними цільовими фондами, зокрема, у частині оптимізації механізмів їх адміністрування, розмежування компетенції органів влади, відповідальних за їхню діяльність, а також удосконалення порядку взаємодії фондів із державним та місцевими бюджетами;

навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Фінансове право», «Бюджетне право», «Правове регулювання публічних фінансів», а також при розробці навчальних програм, підручників, навчальних посібників, курсів лекцій та наукових публікацій для студентів, аспірантів і викладачів.

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою, підготовленою шляхом особистого дослідження положень чинного законодавства, наукової, навчальної та спеціальної літератури, а також аналізу актуальної судової практики. Усі наукові розробки, сформульовані висновки, положення та рекомендації, що

виносяться на захист, отримані і сформульовані автором самостійно. Для аргументації окремих положень було використано праці інших науковців, на які зроблено відповідні посилання. У співавторстві опубліковано одну наукову працю:

Latkovskyi Pavlo, Veselyi Vladyslav, Demchuk Tetiana, Shliakhov Illia, Manchul Mariia-Diana. Social policy in Ukraine during the Covid-19 pandemic and its impact on public finance. *Amazonia Investiga*. 11(49). 2022. P. 117–125, авторська участь в якій становить 20 % та полягає у дослідженні особливостей соціальної підтримки як комплексу заходів, здійснюваних урядом для забезпечення реалізації соціальних прав громадян.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію обговорено та схвалено на засіданні фахового семінару кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія». Основні результати дослідження було оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, у тому числі: Правове регулювання суспільних відносин в умовах розвитку цифрових технологій (м. Чернівці, 28 берез. 2022 р.); Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття до 25 річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) (м. Одеса, 17 черв. 2022 р.); Права людини в період збройних конфліктів (м. Одеса, 18 лист. 2022 р.); Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.); Правові засади організації та здійснення публічної влади (м. Хмельницький, 31 берез. 2023 р.); Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів (м. Одеса, 26 квіт. 2024 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено в 11 публікаціях, з яких 3 статті опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого МОН України переліку, 1 стаття опублікована у співавторстві у виданні, проіндексованому в наукометричній базі Web of Science Core Collection, а також в 7 публікаціях, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Манчул М-Д. Ендавмент-фонд: поняття та перспективи розвитку в Україні. *Юридичний вісник.* 2022. № 3. С. 188-194. DOI : https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.23

2. Манчул М-Д. Д. Соціально-правова природа позабюджетних фондів на прикладі фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 2. С. 60-63. DOI : https://doi.org/10.32782/chern.v2.2024.12

3. Генцарюк М.-Д. Д. Правові основи діяльності публічних цільових фондів під час дії воєнного стану в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 6. С. 188-193. DOI : https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.28

4. Latkovskyi Pavlo, Demchuk Tetiana, Veselyi Vladyslav, Shliakhov Illia, Manchul Mariia-Diana. Social policy in Ukraine during the Covid-19 pandemic and its impact on public finance. *Amazonia Investiga*. 2022. 11(49). P. 117-125. (Web of Science Core Collection). DOI : https://doi.org/10.34069/AI/2022.49.01.13

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження та додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Gentsarjuk M.-D. Legal framework for the operation of public targeted funds during martial law in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 5. P. 52-57. URL : https://journals.uran.ua/journal-vjhr/article/view/321470

2. Манчул М.-Д. Д. Створення публічних фондів з метою відновлення України. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття до 25 річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 черв. 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 125-127.

3. Манчул М.-Д. Д. Загальні особливості публічних фінансів та публічних фондів коштів. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах розвитку цифрових технологій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 28 берез. 2022 р.) / відп. ред. Т. А. Латковська. Чернівці, 2022. С. 155-158. URL : http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16835

4. Манчул М.-Д. Д. Публічні фінанси в умовах військового стану. *Права людини в період збройних конфліктів* : Міжнар. наук.-практ. конф. інтернет-конференція, присвячена 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія», (м. Одеса, 18 лист. 2022 р.). Одеса, 2022. С. 230-234. URL : https://hdl.handle.net/11300/22665

5. Манчул М.-Д. Д. Наукові підходи до визначення цільових публічних фондів коштів. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 78-81.

6. Манчул М.-Д. Д. Наукові погляди на правову природу фонду соціального захисту для осіб з інвалідністю. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 26 квіт. 2024 р.) / за

7. Манчул М.-Д. Д. Ендавмент-фонди як один із механізмів співпраці публічної влади та громадянського суспільства. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 берез. 2023 р.). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 329-331. URL : https://ccu.gov.ua/library/pravovi-zasady-organizaciyi-ta-zdiysnennya-publichnoyi-vlady-zbirnyk-tez-vi-mizhnarodnoyi

Характеристика особистості здобувача. Генцарюк Марія-Діана Дмитрівна має повну вищу юридичну освіту. У 2019 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю «Правознавство»; у 2021 році закінчила Вищий навчальний заклад «Межрегіональна Академія управління персоналом» за спеціальністю «Право». У 2021 році вступила до аспірантури на заочну форму навчання Національного університету «Одеська юридична академія», проявила себе як активна та старанна аспірантка.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру, в тому числі зарубіжного досвіду.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у

закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з **галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**.

У результаті відкритого голосування учасники засідання кафедри в кількості **12 осіб** подали голоси «за» (науковий керівник і асистент – не голосували). Ніхто із учасників засідання кафедри не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Генцарюк М.-Д. Д. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Генцарюк Марії-Діани Дмитрівни на тему «Правовий режим цільових публічних фондів коштів», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді склад разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту:

Голова ради –

1. Біла-Тіунова Любов Романівна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

2. Сідор Михайло Іванович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

4. Дмитрик Ольга Олександрівна, д.ю.н., професор,завідувач кафедри фінансового права Національного університету імені Ярослава Мудрого;

5. Касьяненко Любов Михайлівна, д.ю.н., професор,професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12; проти – немає; утримались – немає.

Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри адміністративного
і фінансового права
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор **Любов БІЛА-ТІУНОВА**

Секретар **Вікторія ГОРОЩЕНКО**